

בארה של תורה

מאת הרב ראובן גולן מח"ס רינונה של תורה ♦ יו"ל ע"י כולל שערים המצויינים ש"י מוסדות דרכי תורה רחובות

כתובת המערכת:

מודיעין עילית

מסילת יוסף 3/10

מל' 08-9744220

דוא"ל לרשימת תפוצה:

rg5740@gmail.com

גליון 166 אייר ה' תשע"ז

העלון מוקדש לע"נ שלום אליהו בן רבקה ז"ל ע"י משפ' שלום הי"ו

פרשת בחקותי

כשאבא אומר "בלי טובות"...

"אם בחקתי תלכו" (כו, ג)

ובשמחה, ולא מתוך הרגשה של מי שנאלץ ומוכרח לעשות טובה עם אדם אחר.

וכך גם אדם שטופח לעצמו על השכם באומרו "כמה אני מוסר נפש על התורה", אף שבדאי יקבל שכר על מסירות זו, מכל מקום הקב"ה בוכה ואומר, וכי על התורה שלי "מוסרים נפש"? וכי בשביל התורה שלי צריך "להקריב"? וכי "טובה" הנך עושה לי בלימודך? הרי מתוקה היא מדבש ונופת צופים ויקרה היא מפז ומפנינים ואין לך עונג גדול ממנה, ומי שמתענג על דבר ויקר הוא בעיניו אינו חש בו הקרבה ומסירות נפש ואינו מחזיק טובה לעצמו אלא עושהו בשמחה וברצון.

ג. ולאור זאת נבין שאין כל סתירה בין "ולא ראה עמל בישראל" לבין "שתהיו עמלים בתורה". כי ודאי שצורת ואופן הלימוד הם בדרך של עמל, לעסוק בתורה במרץ ובשקידה ובעומק המחשבה וניצול כל הכוחות, ולא ברפיון ובעצלתיים ובשטחיות, והוה "שתהיו עמלים בתורה".

אך יותר משנמדד האדם בצורת לימודו נמדד הוא במידת אהבת התורה שבלבו, שכן מי שאוהב דבר מסויים ומשתוקק לו אינו חש שהוא "מוסר נפש" עליו אלא מתענג ונהנה בכל רגע שעוסק בו. ומי שעמלו בתורה נדמה בעיניו כ"הקרבה" הרי שאף שזכה למדרגת עמל התורה, עדיין לא רכש וסיגל בנפשו את יקרת התורה ואהבתה, בבחינת "ויהיו בעיניו כימים אחדים באהבתו אותה"...

ופעמים רבות שקשיים ומחסומים שמונעים מהאדם להגיע לשיעור תורה או לסדר לימוד, היו נעלמים ומתאדים אם היה מדובר בדברים אחרים שיקרים ללבו. ולכן יש להתבונן לא רק כמה אני עמל בתורה אלא כמה אני אוהב אותה וכמה נחשבת היא בעיני כעונג וכאוצר, ועל ידי זה ודאי שזוכה לראות ברכה בעמלו.

כשלאפיד ילך לשיבה...

"ועץ השדה יתן פרי" (כו, ד)

פירש"י "הן אילני סרק, ועתידין לעשות פירות". וכן אמרו בסוף מסכת כתובות (ק"ב, ב) "עתידין כל אילני סרק שבארץ ישראל שיטענו פירות, שנאמר כי עץ נשא פרי" תאנה וגפן נתנו חילם".

וקשה, שכן "אין כל חדש תחת השמש" וכיצד יעשו פירות לעתיד לבוא. אמנם כבר כתב הרמב"ן (בראשית א, יא) בשם המדרש (ב"ר ה, ט) שמתחילה אף אילני סרק עשו פירות, ומקללת "ארורה האדמה" הנפכו לאילני סרק. ואם כן לעתיד לבוא ישובו ויתנו פירות.

ב. ובמדרש (ב"ר יט, ח) אמרו, שלאחר שאכלו מעץ הדעת שמעו אדם וחוה "קולן של אילנות" והבינו מכך שחטאו. ופירש בשו"ת חדות יעקב להגאון רבי צבי אריה מייזליש (תנינא סי' קיט'), על פי דברי המדרש (שם טו, ג) "רבי לוי אמר, אמרו לאילני מאכל, למה אין קולכם הולך? אמרו להם, אין אנו צריכין, פירותינו מעידין עלינו. אמרו לאילני סרק, למה קולכם הולך? אמרו להם, הלואי ישמע קולנו ונראה. אמר רב הונא, לא משום הטעם הזה, אלא אילני מאכל על ידי שהן כבדים בפירותיהם לפיכך אין קולן הולך, אבל אילני סרק על ידי שהן קלים בפירותיהם קולן הולך".

ונמצא שאילני סרק משמיעים את קולם, ומסתבר שבתחילת הבריאה שהיו עושים פירות לא היו משמיעים קולם, וכן לעתיד לבוא, ורק משום חטא אדם הראשון נמנע מהם להוציא פירות. ולכן כשהבחינו אדם וחוה

פירש"י "שתהיו עמלים בתורה". ולפי פשוטן של דברים היינו צריכים אנו לעמול ולהתייגע בתורה הקדושה ולמסור נפשנו עליה. אלא שהנה ידוע משלו המפורסם של המגיד מדובנא על הפסוק "ולא אותי קראת יעקב כי יגעת בי ישראל" (ישעיה מג, כב), שהעיד האדמו"ר מקוצק שהוא אחד משלושת המשלים של המגיד שנאמרו ברוח הקודש. משל לסוחר שבא ממדינת הים, ובהגיעו לנמל ביקש מאחד הסבלים שעבדו שם שיעלה לאונייה ויביא את חבילותיו לביתו. כאשר הגיע הסבל לבית הסוחר מויע ומתנשף וביקש את שכרו, אמר לו הסוחר, החבילות שהבאת אינן שלי. שאלו הסבל, וכי מנין לך זאת? הרי לא ראית כלל את החבילות שהבאתי? השיב לו הסוחר, החילות הן חבילות קטנות של יהלומים, אילו הבאת אותן בודאי לא היית מויע ומתנשף כל כך, ומאחר שראיתי עד כמה התעייפת הבנתי שבדאי זו לא הסחורה שלי.

וכך אומר הקב"ה "ולא אותי קראת יעקב", ומנין ידעתי זאת? "כי יגעת בי ישראל!" שראיתך מתייגע ומתנשף "לסחוב" את ה"חבילות" שלי, והמצוות בעיניך הם כמשא כבד עד שקיומם נחשב אצלך למסירות נפש, ואתה עוד מצפה לשכר גדול על ה"הקרבה" הזו. "זו לא החבילה שלי" אומר הקב"ה, החבילה שלי היא נוחה וקלה, והנושא אותה נהנה ושמח בה ואינו מויע ומתעייף ואינו מרגיש עמל וטורח בדבר.

וזהו שנאמר בשבחם של ישראל "ולא ראה עמל בישראל" (במדבר כג, כא), שיש לקב"ה נחת מכך שישראל אינם מתייחסים ללימוד התורה כדבר קשה ומייגע שמצריך עמל וטורח, אלא עוסקים בה בהתלהבות ובשמחה רבה.

היות והמדרגה הראויה בעבודת ה' היא שעסק התורה לא יחשב בעינינו כענין של עמל וקושי, יש להבין אם כן כיצד "ולא ראה עמל בישראל" עולה בקנה אחד עם "שתהיו עמלים בתורה".

ב. אמנם הנה אמרו במסכת חגיגה (ה, ב) "שלושה הקב"ה בוכה עליהן בכל יום, על שאפשר לעסוק בתורה ואינו עוסק, ועל שאי אפשר לעסוק בתורה ועוסק, ועל פרנס המתגאה על הצבור". והקשו המפרשים מדוע הקב"ה בוכה על מי שאי אפשר לו לעסוק בתורה ובכל זאת עוסק בה, והרי אדרבה צריך הוא לשמוח בכך.

ונאמרו על כך תירוצים רבים, אולם הגאון רבי שמשון פינקוס (נפש שמשון שבת קודש עמ' קפו) ביאר, שמדובר באדם שיש לו טרדות רבות וקשה לו ללמוד תורה ובכל זאת הוא מתאמץ ועוסק בה, ותוך כדי הלימוד הוא נאנח ואומר בלבו, "כמה הלימוד קשה עבורי, כמה אני מקריב עבור התורה ומוסר נפש עליה, בודאי מוכן לי בשמים שכר גדול ורב עבור זה". ולמה הדבר דומה? לאב שמבקש מבנו שיביא לו כוס מים. והבן נאנח ואומר "אבא, למענך אני יעשה מסירות נפש", והוא מתרומם בקושי ובכבדות מהכסא, הולך לברו, ומביא כוס מים. אך אביו אומר לו, "אני מוותר על המסירות נפש הזו, איני צריך טובות, מדוע אינך עושה זאת בשמחה, ומדוע מעשה זה אינו קל ורצוי בעיניך, להטיב עמי ולהרוות אותי?".

ואף שיתכן שהבן באמת עייף וחלש, אך הטענה של האב היא, שאם אתה אוהב ומכבד אותי, הרי שלמרות כל הקושי היית עושה זאת ברצון

שרה בת מלכה חברוני ע"ה
דוד בן חתון ז"ל ע"י בן זקן
רחל בת ג'מילה ע"ה ע"י שרון

חביב בן אסתר וחיים עטר ז"ל
אברהם בן חנום מוסאי ז"ל
סעדה בת זוהרה ע"ה ע"י יאיר

לע"נ ר' בנימין בן סלחה ז"ל ♦ סרה בת רחמה ע"ה
ר' שלמה בן טאוס ז"ל ♦ נאוה בת תאגיה ע"ה
אהרן בן יהיא ז"ל ♦ רחל בת סאלחה ע"ה
עביה בת סרח ע"ה

על קדושת פח הזבל

“ואיש כי יקדיש את ביתו קודש לה” (כו, יד)

דורשי רשומות אמרו, “ואיש כי יקדיש את ביתו”, כלומר שאם מתנהג בקדושה בתוך ביתו ולא רק בחוץ לעיני כל, אזי יהיה ביתו “קודש לה” ותשרה בו השכינה. [ובספר דקדוקי תורה (עמ' נ) מסופר על אברך שאמר לאדמו"ר **מקוצק** שאשתו מושלת בו וחיייו אינם חיים, והשיב לו הרבי, כתוב “ואל אישך תשוקתך והוא ימשול בך”, ואם החלק הראשון מתהפך, מתהפך גם השני...]. ואכן איש ואשה שזכו והניחו את יסודות ביתם על אדני התורה והיראה ומחנכים בו לתורה ומצוות וזוכים שהשכינה שורה בו, וכמאמר חז"ל “איש ואשה זכו שכינה ביניהם”, וביתם הוא בבחינת בית המקדש שהיתה בו השראת השכינה.

ושמעתי מהגאון **רבי נחום דיאמנט שליט"א** מעשה באדם שהלך בסימטאות ירושלים, ולפתע הבחין באחד מגדולי ישראל שצעד לעבר פח הזבל השכונתי והשליך לתוכו שקית מלאה בזבל. האיש התקרב אל הרב ופנה אליו באומרו “שלום עליך מורי ורבי!”. הרב הסתכל לעברו והשיב, עליכם השלום! אך “מורי ורבי” מניין? והרי איני מכירך ומעולם לא לימדתי אותך דבר. הלה השיב, “אכן לא זכיתי ללמוד אצלכם בעבר, אך עתה למדתי מהרב דבר גדול, שגם אדם חשוב וגדול יכול לרוקן את פח הזבל שבבית ואין זו פחיתות כבוד עבורו”.

הרב התבונן בו ואמר, “וכי היית צריך לראות אותי בשביל ללמוד איזה דבר גדול הוא לסייע בבית ולרוקן את הזבל, והלא משנה מפורשת היא!“. אותו אדם התאמץ ונבר בזכרונו ולא מצא זכר במשנה לענין זה. אך הרב המשיך ואמר, “במסכת תמיד מובא שבכל בוקר היו הכהנים מטילים פיס ועושים יג' הגרלות על העבודות בבית המקדש, וההגרלה הראשונה היתה על תרומת הדשן. ומזה תרומת הדשן פינוי ה"זבל" והפסולת שנתרה מהקרבנות. ואם ההגרלה הראשונה היתה על פינוי הזבל, ודאי שדבר גדול הוא!”.

האיש התחכם וטען בפניו אותו גדול בישראל שיש לחלק ששם מדובר בבית המקדש ולא בסתם בית. וכששמע זאת הרב אמר לו בקול, “זו בדיוק הבעיה שלך ושל רבים כמותך, שאינם יודעים מהי מעלתו העצומה של בית יהודי. וחושבים שכשחזו"ל אומרים “שכינה ביניהם”, זה לא בדיוק... ולא ממש... ורק “כאילו”. אך האמת היא שדברי חז"ל הם כפשוטם, “שכינה ביניהם”, כי בבית יהודי ישנה ממש השראת השכינה, ולכן נחשב הוא כבית המקדש. ומשכך ודאי שרוקן פח הזבל שבבית ערכו ומעלתו כתרומת הדשן!”.

[וראה את דבריו הנפלאים של המשך חכמה (ויקרא טו, לא), שיסוד זה שהבית היהודי הוא משכן ממש נגזר מדברי הכתוב (שם) “והזרתם את בני ישראל מטומאתם ולא ימותו בטומאתם בטמאם את משכני אשר בתוכם”, ולכן למדו ממנו חז"ל **במסכת שבעות** (יח, ב) דינים והלכות בעניני קדושת הבית].

ב. פח הזבל הביתי עומד גם במוקד המעשה הבא שסיפר הרב דיאמנט, באחד מהתלמידי חכמים המובהקים שבבני ברק, שבאחד הבקרים ירד במדרגות הבנין ובידו פח הזבל. לעומתו עלה מלמטה שכינו שחזר מתפילת שחרית והיה עטור בטלית ותפילין. וכשנפגשו במדרגות, אמר התלמיד חכם לשכינו, “מתנועותיך ניכר שפשוט לך שהנני צריך לזוז הצידה ולפנות לך את הדרך, היות ואני עם זבל ואתה עם טלית ותפילין, אך דע לך שבעיני ברור שהפח זבל שבדי הרי הוא ממש כתרומת הדשן ואינו פחות במעלה מהטלית ותפילין שעליך!”.

רק מי שמבין ויודע את סוד הודו של הבית היהודי, עד אשר קדושתו מגעת לכעין בחינת בית המקדש, יכול להבין ולהתחבר לדבריו המופלאים של אותו תלמיד חכם, ולהרגיש שבנושאו את פח הזבל הרי הוא ככהן המפנה את תרומת הדשן מעל גבי המזבח. ועל יהודי כזה נאמר “ואיש כי יקדיש את ביתו קודש לה”, שבתו כבית המקדש, ושולחנו כמזבח, ושיירי מאכלו כתרומת הדשן, וכל עניני הבית והמלאכות והפעולות הנעשות בו לתועלת בני הבית הרי הם כעבודות הקודש שהיו נעשות בבית קדשנו ותפארתנו.

בכך שאילני הסרק החלו להשמיע את קולם הבינו שמעתה לא יוציאו אילנות אלו פירות מחמת אכילתם מעץ הדעת, והכירו בגודל הפגם שנפגמה הבריאה בגלל מעשיהם ונתייראו מהשי"ת.

ולכאורה פירות זה הוא שלא כדברי רב הונא, שהרי לדבריו עץ סרק משמיע קולו מחמת שאין לו פירות שמכנידים עליו, ומסתבר שבאותה שעה שחטא האדם עדיין היו פירות על גבי עצים אלו, שאם נשרו מחמת החטא היו אדם וחוה יכולים להבין שחטאו מעצם נשירת הפירות, ומכך שידעו זאת רק מחמת שהשמיעו האילנות קול באותה שעה מוכח שהיו עליהם פירות. ועל כרחק כדעת רבי לוי שאילני סרק משמיעים קול מחמת צערם שאינם עושים פירות, ומשחטא האדם ונמנעה מהם הוצאת פירות מיד נשאו קולם].

פירות רק כשנתקלה האדמה ולא מיד כשחטא האדם.

ג. והנה **במסכת כתובות** בסמוך למאמר הנ"ל “עתידין כל אילני סרק שבארץ ישראל שיטענו פירות”, מביאה הגמ' את דברי רבי ירמיה “דור שבן דוד בא קטיגוריא בתלמידי חכמים”, ופירש"י “הרבה מסטינים ומלמדים חובה יעמדו עליהם”, וכפי שהמתרחש לנגד עינינו בדורנו דור הגאולה שרבים מאחינו הטועים מקטרגים על הממיתים עצמם באהלה של תורה.

וכתב בשו"ת **ציץ אליעזר** (חי"א הדרן על מס' כתובות), שסמיכות ב' המאמרים הנ"ל באה ללמדנו, שכל אותם המקטרגים והמשטינים עתידים לעשות תשובה ולקבל עליהם עול תורה ומצוות בביאת המשיח, שכן “האדם עץ השדה”, ושומרי התורה והמצוות הם אילנות העושים פרי, ואלו שאינם שומרי מצוות הם אילני סרק, ועל כל התנבאו חז"ל “עתידין כל אילני סרק שבארץ ישראל שיטענו פירות”, **שכולם ואפילו הרחוקים ביותר ששונאים את התורה ולומדיה יטענו פירות ויעשו תשובה ויקפידו על שמירת מצוות קלה כבחמורה**. וכל זאת בזכות ארץ ישראל, שכיון שיושבים בה תעמוד להם זכותה לעשות תשובה גמורה, וכפי שהדגישו חז"ל “עתידין כל אילני סרק שבארץ ישראל שיטענו פירות”.

“כל ראש ישיבה בהכרח שיהיה חייב גלות”!

“ופנתי אליכם” (כו, ט)

האדמו"ר מגור בעל **חידושי הרי"ם זצ"ל** (הובא בשיח שרפי קודש ח"ד"א אור נ"א) פירש ש“ופנתי” היא ברכה לעובדי השי"ת שיהיה להם פנאי לכל דבר.

ויש לזה סמך מדברי הירושלמי (ברכות פ"ה הל' א') “חסידיהם הראשונים היו שוהין שעה אחת ומתפללין שעה אחת ושוהין שעה אחת לאחר תפילתן, אימתי עוסקין בתורה? אימתי עוסקין במלאכתן? אמר רבי יצחק, על ידי שהיו חסידיהם היתה ברכה ניתנת בתורתן וברכה ניתנת במלאכתן”.

ואף כאן “אם בחוקתי תלכו” שתעמלו ותעסקו בתורה ותקיימו מצוות יתברך הזמן שלכם ותספיקו לעשות כל דבר. אך “אם בחוקתי תמאסו” אזי “והפקדתי עליכם בהלה” (להלן כו, טז), וכמו שנאמר “תסתיר פניך יבהלון” (תהלים קד, כט) שהסתרת פנים מביאה לידי בהלה וחוסר פנאי.

והאדמו"ר מקוצק פירש את המשנה באבות (ב, ה) “אל תאמר לכשאפנה אשנה שמא לא תפנה”, שיש נשמות שירדו לעולם ונגזר עליהם שלא יהיה להם פנאי.

וכעין זה מובא בכתבי הרב **דסלר**, שאדם שהמקצוע שלו מחייב אותו לנסוע כל הזמן ממקום למקום, מעיר לעיר וממדינה למדינה, הרי זה משום שנגזרה עליו גלות, וטלטוליו בדרכים מכפרים עליו.

ובספר **עטרת צבי** (עמ' מו') כתב ששמע מאחד מגדולי ראשי הישיבות בארץ הקודש, שהיה מכתת רגליו בחוץ לארץ כדי לאסוף כסף עבור החוקת הישיבה, שהטעם הפנימי שהולך לאסוף כספים הוא מצד חובת גלות, “כי כל ראש ישיבה בהכרח שיהיה חייב גלות על איזה פגיעה בתלמיד, או שנגרם על ידו שהתלמיד עזב לגמרי את הישיבה”. וכמו שאמרו חז"ל (אבות א, יא) “חכמים הוזהרו בדבריהם שמא תחובו חובת גלות”, כי אם לא יזהר בדבריו ויפגע באחד מתלמידיו יתחייב גלות.

שיעורי הרב ראובן גולן, בעמדות 'קול הלשון', ובטל' 03-6171001 [הקט' 1-1-2-48-1-1], ובאתר 'קול הלשון'.

לתגובות והערות או הצטרפות לרשימת התפוצה שלח הודעה ל- rg5740@gmail.com

לע"נ זוהרה בת סולטנה בוגנים ע"ה ע"י הרוש ♦ ניסים בן סולטנה אבוטבול ז"ל ♦ ימימה בת חיים כבתי ע"ה ♦ רות בת רחל פדילה ע"ה

ישראל בן חיים קעטבי ז"ל
אורה עישה בת ביחה פריחה ע"ה ע"י אבוטבול
עזרא בן מיכאל רבין ז"ל

יצחק בן ריקה בן סימון ז"ל
ימימה בת שמעה שלום ע"ה
אברהם בן מרים ז"ל ע"י סלה

ששון בן מרים שרעבי ז"ל
מלכה בת שרה שמול ע"ה
שמחה בת שרה אליאס ז"ל